

В современных условиях значение социокультурного проектирования как инновационной деятельности в культуре значительно, так как усиливается значение библиотеки как интегрирующего центра культурно-образовательного пространства. Качественное изменение статуса библиотеки в новой социокультурной ситуации требует осмысления современных подходов в ее деятельности, в том числе, в развитии проектных стратегий и технологий для достижения общих целей в области науки, образования, культуры².

¹ Дукельский В.Ю. Культурный проект : от замысла к реализации [Электронный ресурс]. URL: <http://www.future.museum.ru/part01/010301.htm> (дата обращения: 12.09.2019).

² Якина Л.Н. Социокультурные проекты университетской библиотеки : новые стратегии [Электронный ресурс]. URL: <http://naukarus.com/sotsiokulturnye-proekty-universitetskoj-biblioteki-novye-strategii> (дата обращения: 15.09.2019).

A.S. Gerus

Уладальніцкія запісы Карла Утэнговія ў выданні «Cato graecolatinus» (1566) Іагана Мюліуса

Уладальніцкія запісы, нароўні з прыналежнасцю асобніка да бібліятэцы пэўнага карыстальніка, з'яўляюцца ўнікальнымі сведчаннямі аб рэцэпцы літаратурнага твора. Запісы фламандскага гуманіста К. Утэнговія, зробленыя ў «Cato graecolatinus» (1566) І. Мюліуса, выяўляюць асаблівасці функцыянавання дадзенага мастацкага тэксту, а таксама раскрываюць яго эстэтычны і выхаваўчы аспекты з пункту гледжання тагачаснага чытача

A.S. Gerus

Owner's inscriptions of Carolus Utenhovius in the publication «Cato graecolatinus» (1566) by Johannes Mylius

Owner's inscriptions, along with the belonging of a copy to a particular user's library, are considered to be unique testimonies on reception of a literary work. Inscriptions made by a Flemish humanist C. Utenhovius in «Cato graecolatinus» (1566) written by J. Mylius, reveal peculiarities of functioning of the oeuvre, as well as disclose its aesthetic and educational aspects from the point of view of that time reader

З часоў Позняй Антычнасці да пачатку XVIII ст. зборнік «Disticha moralia» пад аўтарствам так званага Псеўда-Катона актыўна выкарыстоўваўся ў школах як вучэбны дапаможнік. Ён дазваляў вучыць

лацінскую граматыку і адначасова спасцігаць добрыя норавы, маральныя заветы продкаў. Таму гэты зборнік часта становіўся прадметам разнастайных літаратурных мадыфікацый (імітацыі, пародыі, каментавання і інш.) і быў перакладзены на маладыя нацыянальныя мовы ўжо ў Познім Сярэднявеччы, ўвайшоўшы у лік першых друкаваных кніг¹.

Пераклад «Грэчаска-лацінскага Катона» (далей – «Катона») Іаганам Мюліусам у 1566 г. не быў першым перастварэннем парэмійнага зборніка. Па-грэчаскую двувершы ўпершыню перастварыў літаратар і тэолаг Максім Плануд (каля 1310), што зрабіла іх неад’емным дапаможнікам для вывучэння мовы і ў значнай ступені паспрыяла папулярызацыі грэчаскай славеснасці і граматыкі ў краінах Заходняй Еўропы. Аднак значнасць і спецыфіку публікацыі Мюліуса як літаратурнай падзеі магчыма ацаніць толькі з улікам тагачаснай культурнай дыскурсіі, у прыватнасці, асаблівасцей выхаваўча-асветніцкага працэсу.

Немец па паходжанні, Мюліус зрабіў значны ўнёсак у еўрапейскі літаратурны працэс XVI ст., у тым ліку – ў прыгожую славеснасць Вялікага Княства Літоўскага. Літаратар, які атрымаў званне *poetae laureati* ад імператара Максіміліяна II Габсбурга, у 1562–1564 гг. апекаваў над сынамі графа Грыгорыя Хадкевіча, Аляксандрам і Андрэем², а таксама займаўся літаратурнай творчасцю пры двары магната. У гэты час з боку беларускага наблітэту абудзілася асаблівая цікавасць да лацінскай мовы. Яе можна патлумачыць жаданнем легетымізаваць свой статус і права на ўладу праз тэорыю рымскага паходжання ліцвінаў, прынамсі легенду пра Палямона: «дзякуючы ёй Алелькавічы, Радзівілы, Хадкевічы лічылі латынь мовай сваіх продкаў. Такая ўстаноўка паўплывала і на адукацыйныя прыярытэты: дзеці беларускіх арыстакратаў грунтоўна вывучалі латынь»³ і вучыліся версіфікацыі на мовах антычнасці. Апроч таго, філалагічныя заняткі (найперш – рыторыка і паэтыка) былі абавязковай базай як для школьнага, так і для прыватнага навучання тагачаснага чалавека. Менавіта таму пераклад Мюліусам «Катона» стаў заканамернай і арганічнай як літаратурнай, так і педагагічнай з’явай.

Генеральнай адметнасцю аўгсбургскага выдання 1566 г. з’яўляецца яго структура: у ім прадстаўлены толькі 4 кнігі «Катона» з прадмовай перакладчыка-Мюліуса і традыцыйнай прадмовай Псеўда-Катона (пазнейшая публікацыя – Ляйпцыг, 1568 – шырэйшая). Асаблівую цікавасць уяўляюць уладальніцкія запісы, зробленыя К. Утэнговіем у Аўгсбургу ў 1566 г., пра што сведчыць запіс на пустых аркушах у канцы асобніка. Яны з першых рук праясняюць, якой была чытальніцкая аўдыторыя «*Cato graecolatinus*», як адзываліся аб ім сучаснікі і з якімі мэтамі ды ў якой ступені звярталі на яго ўвагу.

На адваротным баку тытульнага аркуша знаходзіцца дароўны надпіс: «*Omnibus amini corporisque // dotibus ornatissimae // puellae Camillae // Morellae J[ohannis] Morelli // et A[ntoinettae] Deloinae // filiae C[arolus] //*

Utenhouius f[ilius] d[onum] d[at]»⁴ (упрыгожанай усімі дарамі душы і цела дзяўчыне, Каміле Марэле, дачцы І. Марэла і А. Дэлуан, К. Утэнговій сын дае падарунак) (рис. 1).

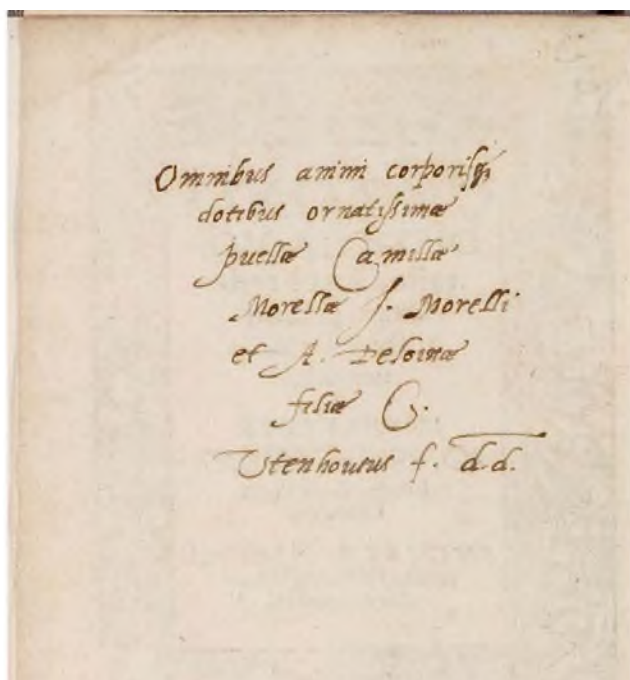

Рис. 1. Тытульны аркуш (verso)

Яго аўтарам з'яўляецца Карл фон Утэнговій Малодшы (Carolus Utenhouius, Karl von Utenhove; 1536–1600), фламандскі гуманіст і паэт, які ў 1557–1561 гг. у Парыжы працаваў настаўнікам трох дачок вядомага навукоўца Жана дэ Марэля (Jean de Morel) і Антуанэты дэ Луан (Antoinette de Loynes), гуманісткі і гаспадыні літаратурнага салона на вуліцы *Ravée*. Адрасаткай стала адна з яго выхаванак, Каміла Марэла (Camilla Morella; Camille de Morel; 1547–пасля 1627), якая затым больш за сваіх сяцёр, Лукрэцыю і Дыяну, дасягнула поспехаў на ніве слаvesнай творчасці⁵: узровень яе версіфікацыйных навыкаў сцвярджае ўжо той факт, што напісаная ёю эпітафія, па-лацінску і грэчаску, уключана ў зборнік вершаў на смерць караля Францыі Генрыха II. Такі падарунак *eruditaе juxta ac piaе virginі* (адукаванай і ў роўнай меры цнатлівай дзяўчыне) настаўнік, верагодна, лічыць карысным, бо піша, што сам «Carmina, me puerum, numerasse trecenta recordor // Terque duo» (прыгадваю, як хлопчыкам я лічыў вершы шмат разоў)⁶. Утэнговій мог ацаніць твор Мюліуса па заслугах – і як чытач, і як педагог – не толькі дзякуючы сваёй высокай адукаванасці, валоданню як меншае 10 мовамі (сярод іх – латынь, грэчаская, яўрэйская), але таксама з-за блізкасці ў рэлігійна-дагматычных поглядах: абодва былі пратэстантамі, камунікавалі з Іаахімам Камерарыем Старэйшым і Міхаэлем Неандэрам.

Акрамя таго, важнымі складнікамі для рэканструкцыі чытацкага ўспрымання з'яўляюцца запісы Карла Утэнговія на старатжытнагрэчаскай мове на с. [39]⁷ (рис. 2). Радкі з'яўляюцца вершаванымі: пра гэта сведчаць метрычныя асаблівасці тэксту, а таксама растаноўка цэзур у ніжнім радку. Прысвячэнні па-лацінску і па-старажытнагрэчаску ў поўнай ступені адпавядаюць педагагічнай устаноўцы выдання, скіраванай да навучання літаратурнай творчасці на класічных мовах.

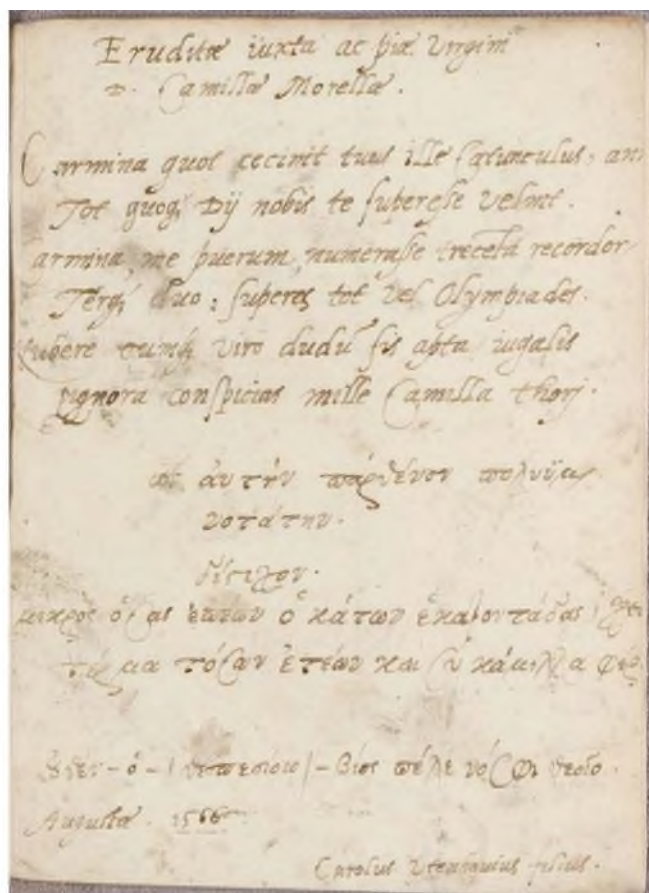

Рис. 2. р. [39]

«Маральныя двувершы» Псеўда-Катона адыгрывалі значную адукацыйную ролю ў ранні Новы час. Гэта пацвярджае вялікая колькасць каментарыяў, якія вызначалі спецыфіку разумення тэксту ды падстройвалі яго пад гарызонт чаканняў чытача (Г. Р. Яўс), а таксама мноства паэтычных перакладаў. Тым не менш, менавіта метафрасіс Іагана Мюліуса з Лібенродэ стаў адным з першых перастварэнняў «Катона», якія можна назваць тыповымі для Рэнэсансу літаратурнымі прадуктамі. Твор яднае ў сабе дыдактычнасць зместу, эстэтызм формы і магчымасць прагматычнага скарыстання. У сваю чаргу, менавіта уладальніцкія запісы высока адукаванага сучасніка ўяўляюць сабой прыклад і доказ паспяховай рэалізацыі тэксту ў аўтарска-чытацкай камунікацыі.

¹ British Library : Incunabula Short Title Catalogue [Electronic resource] / Ed. M. Lefferts. Consortium of European Research Libraries, 2016. URL: <https://data.cerl.org/istc/ic00319300> (date of access: 05.01.2019).

² *Некарашэвіч-Кароткая Ж.* Нямецкі настаўнік беларускіх магнатаў : маральна-дыдактычныя вершы Ёгана Мюліуса з Лібенродэ // Наша Вера. 2011. № 1. С. 46–51.

³ *Некарашэвіч-Кароткая Ж.В.* Адукацыйныя прыярытэты старажытнай Беларусі і іх уплыў на развіццё мастацтва версіфікацыі // Філалагічныя штудыі : зб. навук. арт. / пад рэд. Г. І. Шаўчэнка, К. А. Тананушкі ; рэдкал.: А. В. Гарнік [і інш.]. Мінск, 2015. Вып. 8. С. 53–59.

⁴ Mylius I. Catonis Disticha moralia, graece reddita in gratiam studiosae juventutis / interprete Joanne Mylio. Augustae Vindelicorum [i. e. Augsburg]: Philippus Ulhardus excudebat, 1566. P. 2.

⁵ Will Samuel F. Camille De Morel : A Prodigy of the Renaissance // PMLA. 1936. Vol. 51. № 1. P. 83–119.

⁶ Mylius I. Catonis Disticha moralia... . P. 39.

⁷ Там же.

М.А. Говорушко

Компетенции библиотекаря отдела обслуживания в эпоху информатизации

Автор делает попытку рассмотреть основные причины трансформации компетенций библиотекаря отдела обслуживания в связи с изменениями в обществе и государстве; также рассматривает группы знаний и умений, которыми должны владеть современные сотрудники отдела обслуживания библиотеки

М.А. Govorushko

Competence of the librarian of the service department in the era of informatization

The author makes an attempt to examine the main reasons for the transformation of competencies of the librarian of the service department, in connection with changes in society and the state; he examines also the groups of knowledge and skills that modern librarian of the service department should possess

На пороге второго десятилетия XXI века информация стала одним из стратегических и управленческих ресурсов, наряду с человеческим, финансовым, материальным. Ее производство и потребление составляют необходимую основу эффективного функционирования и развития различных сфер общественной жизни. Это приводит к осознанию того, что